

Kan reclame Libanon redden van

Het is wellicht wat hoog gegrepen, maar bij reclamefirma Leo Burnett in Beiroet dachten ze: niet geprobeerd is altijd mis. Hun opvallende reclamecamagne tegen de sektarische samenleving komt er op een moment dat Libanon balanceert op de rand van een nieuwe burgeroorlog. 'We hebben willen aantonen hoe ver het kan komen als we met zijn allen zo doorgaan.'

DOOR GERT VAN LANGENDONCK IN BEIROET

'Parkeren alleen voor maronieten', staat er in grote letters op de muur geschreven. 'Appartementen te koop - alleen voor druzen' leest een spandoek op een torenflat in aanbouw. Of in de krant: 'Auto te koop: maronitische eigenaar. Nooit mee gereden door niet-maronieten'. Het zijn maar enkele van de boodschappen waarmee de Libanezen de voorbije weken zijn geconfronteerd: in krantenadvertenties en op reclamepanelen, en straks ook in televisiespots. De reclamepanelen zijn vaak half afgescheurd of besmeurd met zwarte verf, het werk van mensen die het niet eens zijn met de boodschap, of die hem niet begrepen hebben. De clue zit hem in de baseline: 'Stop sectarianism before it stops us.'

"Veel mensen hebben de affiches of de advertenties gezien zonder acht te slaan op onze slogan", zegt Nada Abi Saleh. "Een nicht van mij was zo verontwaardigd toen ze de advertentie in L'Orient-Le Jour zag dat ze onmiddellijk een boze brief heeft geschreven naar de krant. Er zijn altijd mensen die het niet begrijpen. Anderen zijn juist bang dat wij de doos van Pandora hebben geopend."

'Sushi'

Het Libanese filiaal van de internationale reclamefirma H&C Leo Burnett zit op de vijfde verdieping van een modern kantoorgebouw in Achrefieh, de christelijke wijk van Beiroet. Maar de 'creatives' die aan de basis lagen van de antisektarische campagne drukken erop dat zij een weerspiegeling zijn van de Libanese samenleving. Ze stellen zich voor: Omar Boustany, 25, "maroniet"; Nada Abi Saleh (42), "Grieks-orthodox met een maronitische vader"; Yasmina Baz, 26, "maroniet met een orthodoxe moeder"; Reem Kotob (25), "sushi" (gemengd soennitisch-sjiitisch). Nee, doorgaans doen ze dat niet, zich op die manier voorstellen. Het is alleen omdat ze weten dat buitenstaanders daar altijd om vragen.

Zelf doen de Libanezen dat wat omslachtiger: ze vragen waar je vandaan komt, waar je woont, hoe je vader heet... net zolang tot ze weten met wie ze te maken hebben. Toen in 1975 de burgeroorlog begon, was dat makkelijker. Toen stond de geloofsgemeenschap gewoon op de identiteitskaart vermeld en werden mensen afge-

maakt als ze bij een checkpoint de verkeerde kaart bleken te hebben. (In tegenstelling tot in België zijn de nieuwe Libanese identiteitskaarten neutraal. Maar de grap doet de ronde dat de geloofsgemeenschap nog altijd in de magnetische strip verborgen zit.)

Het idee voor de campagne kwam toen iemand tijdens een vergadering een cv zag rondslingeren. 'Christian' stond erop. Het bleek om de naam van de vader te gaan, maar het idee was geboren. Reem Kotob beweegt haar muisen over de computerfoto van het parkeerterrein. "Dit is gephotostopt, natuurlijk", zegt ze. "Eerst wilden we veel verder gaan. We wilden die slogans echt op de muur schilderen, en auto's laten rondrijden met sjiitische of orthodoxe nummerplaten." Dat was pas echt 'guerrillamarketing' geweest (de reclameterm voor dit soort campagnes). Maar uiteindelijk wilde geen enkele eigenaar het risico nemen dat zijn gebouw het doelwit zou worden van wraakacties.

Door de gang loopt een meisje met over haar minirok een strak T-shirt met het logo van Johnny Walker erop. 'Keep walking!' roept een mannelijke collega haar achterna. Dat slaat op die andere campagne van H&C Leo Burnett, eentje die tijdens de oorlog met Israël via e-mail de wereld rondging. Johnny is erop te zien terwijl hij over de vertrouwde brug loopt. Maar er zit een gat in: gebombardeerd door Israël. Keep walking.

'Wake-up call'

Bij H&C Leo Burnett zijn ze niet vies van een beetje provocatie. Tijdens de oorlog liep er een andere campagne, die om begrijpelijke redenen niet veel impact

heeft gehad. Het was voor de bloemenketen Exotica, en er was een jong bruidje op te zien met daarbij een retourticket Beiroet-Larnaca. Een allusie op het feit dat men in Libanon niet voor de wet kan trouwen. Gemengde koppels die zich niet willen bekeren tot de godsdienst van de andere gaan daarom naar Cyprus om te trouwen.

"Wij zijn niet tegen religies", zegt Abi Saleh, "de diversiteit is juist de rijkdom van Libanon. Maar als die diversiteit een kanker wordt die aan de samenleving vreet, dan heb je een probleem." Het sektarisme is structureel in Libanon, zegt Boustany. "De president moet altijd maroniet zijn, de premier soenniet de voorzitter van het parlement sjiitisch, de vicevoorzitter Grieks-orthodox en ga maar door. En de burgerlijke stand bestaat niet: van de geboorte tot de dood wordt alles beheerd door de geloofsgemeenschap. Elke Libanees is in zekere zin gijzelaar van zijn eigen geloofsgemeenschap. Dan is het niet gek dat dat ook overslaat op de mentaliteit van de mensen. In de campagne hebben we dat overdreven, om aan te tonen hoe ver het kan komen als we met zijn allen zo doorgaan."

Een volgende stap in de campagne is het drukken van duizenden business cards, waarop de functie is vervangen door de religie. "Dat wil zeggen: in plaats van dokter of marketingmanager zal er staan: sjiit of maroniet", zegt Kotob. Die kaartjes zullen achtergelaten worden in bars en andere publieke plaatsen. Het is pas wanneer men ze omdraait dat men de anti-sektarische slogan ziet, en het logo van de ngo O5amam, die zijn naam aan de campagne heeft geleend. "Wat we willen zeggen is: als we onze beslissingen nu eens lieten afhangen van wat goed is voor het land, in plaats van achter een politicus aan te lopen alleen omdat hij tot dezelfde sekte behoort", zegt Kotob. "We proberen het concept van burgerschap ingang te doen vinden", vult Boustany aan. Maar ze geven toe dat ze ook geen mirakeloplossing hebben. "Daar gaat de campagne ook niet over", zegt Kotob, "het is meer een wake-up call."

Een Libanees marketingbureau probeert zijn land te doen nadenken over zijn sektarisme. 'De burgerlijke stand bestaat hier niet: van de geboorte tot de dood wordt alles beheerd door de geloofsgemeenschap. Elke Libanees is er in zekere zin gijzelaar van'

■ 'Parkeren alleen voor maronieten.'

Hezbollahmarketing

Vraag is of dit niet een van die campagnes is die wel awards wint op het jaarlijkse reclamefeest maar waar je geen doos waspoeder mee verkoopt. In Dahiye, de zuidelijke sjiitische buitenwijken van Beiroet, ligt men alvast niet wakker van de O5amam-campagne. En bars om visitekaartjes rond te strooien zijn hier al helemaal niet. Hezbollah heeft zijn eigen 'guerrillamarketing'-jongens, die na de oorlog heel Dahiye, en de autosnelweg naar de luchthaven die erdoor loopt, hebben volgehangen met 20m²-affiches waarop de 'Divine Victory' wordt geclaimd. De soennieten in Bourj el-Barajne, vroeger een Palestijns vluchtelingenkamp, kennen het belang van symbolen. Ze vormen hier een kleine minderheid in een zee van sjiieten.

Daarom hangt het soennitisch kruidenierswinkelje op de hoek vol met posters van Hezbollahleider Hassan Nasrallah. Maar elk van de mannen in de zaak haalt, na een nerveuze blik op de straat, een aansteker uit zijn broekzak met een foto van de vermoorde soennitische premier Rafik Hariri erop.

In het huis van de familie Kheir worden de gebeurtenissen angstvallig gevolgd. "Als er iets gebeurt, is het hier dat ze zullen komen. Want iedereen weet dat wij tegen Nasrallah zijn", zegt vader Abdel Kader. Maar hij maakt zich sterk dat hen niets zal overkomen, "want iedereen kent en respecteert mij hier." Dat is allemaal goed en wel, zegt zijn dochter, "maar zou jij een vlag van Hariri uit het raam durven hangen?" "Ja", zegt de vader stoer. "Ha!", doet de dochter geringschattend. Het is een vertrouwde

In de ban van de straling

De Britse hoofdstad Londen werd deze week opgeschrikt door berichten over nucleaire straling op verschillende locaties in de stad. Minister van Binnenlandse Zaken John Reid bedaarde de gemoederen en zei dat er geen reden tot paniek was. Maar nu is bekend dat Litvinenko's contact Mario Scaramella besmet is met polonium-210. Net als de weduwe van de vermoorde Rus.

DOOR JÜRGEN GEVAERT

de straten van Londen kon de antiterrorismecel van de politie de bewegingen van de ex-KGB-agent, die in onmin was geraakt met Moskou, reconstrueren. Tegelijk werd op verschillende plaatsen 'meer dan normale' nucleaire straling ontdekt. De sushibar, het Millennium Hotel en Litvinenko's huis waren bij de eerste verdachte locaties. Daarna volgden onder meer nog het kantoor van zakenman Boris Berezovsky, een beveiligingsfirma, de twee ziekenhuizen waar Litvinenko verzorgd werd en de auto waarmee hij naar het Barnet Hospital was

gebracht.

Honderden ongeruste burgers belden naar het noodnummer dat de autoriteiten geïnstalleerd hadden. Slechts enkelen werden voor onderzoek doorverwezen. Het ging nu eenmaal om erg kleine hoeveelheden nucleaire straling.

Woensdag kwam het bericht dat ook in drie vliegtuigen van British Airways (BA) die tussen 25 oktober en 29 november tussen Londen en Moskou hadden gevlogen polonium was aangetroffen. Hoe, waar of wanneer de stof aan boord was gekomen, kon

Binnenlandse Zaken niet zeggen. In de bewuste periode hadden de toestellen meer dan 30.000 passagiers vervoerd op meer dan 200, hoofdzakelijk Europese vluchten. Dankzij die mededeling was het de beurt aan BA om duizenden telefoontjes van verontruste reizigers te beantwoorden. De pagina op de BA-website waar meer informatie over de zaak werd gegeven, werd 60.000 keer aangeklikt.

De medische wereld reageerde boos op de berichten zoals die door de overheid werden verspreid. "Waarom moesten 33.000 passagiers gealarmeerd worden die over een periode van vijf weken gevlogen hebben terwijl de kans op besmetting minimaal is?", vroegen radiologie-experts zich af. Een hooggeplaatste ambtenaar in het ministerie van Volksgezondheid zei dat "we misschien wat onvoorzichtig geweest zijn. Als het woord 'straling' valt, worden de mensen bang. Maar de overheid wil op veilig spelen."

Ook de parlementsleden in het Lagerhuis stelden zich vragen bij de overheidsaanpak. Voor de tussenkomst van binnenlandminister Reid was al bekend dat vier vliegtui-

gen verdacht werden. Zelf kwam hij plots met vijf toestellen op de proppen. Dit is een "dynamische" zaak, verdedigde hij zich, "waarin gegevens eerder van minuut tot minuut dan van uur tot uur veranderen". De informatie die hij gaf, was juist op het moment dat hij ze ontving, maar "zodra ik het parlement verlaat, kunnen de getallen die ik genoemd heb alweer veranderd zijn", zei hij. Om de Londenaren enigszins gerust te stellen zei Reid dat er op sommige plaatsen "hoge straling" waargenomen was, maar dat het gevaar voor de volksgezondheid beperkt was.

Vijf 'schurken' als verdachten

Gisteren raakten de eerste concrete onderzoeksresultaten bekend. De krant *The Independent* schreef dat op geen enkele plaats waar Litvinenko voor zijn lunch geweest was abnormale radioactieve straling was aangetroffen. Daaruit leidden onderzoekers af dat hij in het sushirestaurant besmet werd, of toch omstreeks de tijd dat hij daar was. Mario Scaramella, met wie Litvinenko in de bar at, blijkt zelf ook

Scaramella is de man met wie de vorige week overleden Aleksandr Litvinenko op 1 november lunchte in een sushibar op Piccadilly Circus. Die dag kreeg Litvinenko een dodelijke hoeveelheid polonium-210 toegediend, een radioactieve isotoop die alfastralen uitsluit.

Meteen na zijn overlijden werden de Londenaren ongerust. Wat is polonium? Hoe is het mogelijk dat iemand daarmee geïnfecteerd raakt? Is het besmettelijk? Zo ja, wie loopt dan gevaar? Het waren vragen waarop de Metropolitan Police en Scotland Yard het antwoord in grote mate schuldig moesten blijven. "Het besmettingsgevaar is erg gering", klonk het.

De politiediensten zetten de grote middelen in en gingen op zoek naar de toedracht van de moord. Voor ze iemand konden beschuldigen van de besmetting, moesten ze uitvissen waar en hoe Litvinenko het polonium naar binnen kreeg. De onderzoekers vertrokken van de feiten: Litvinenko verliet in de late voormiddag zijn huis in het noorden van Londen, ontmoette enkele contacten in een hotellobby en in een sushirestaurant en voelde zich niet miselijk voor hij 's avonds weer thuis kwam. Diezelfde avond bracht een vriend hem naar het ziekenhuis.

Aan de hand van Litvinenko's gsm, zijn bankkaart en de vele veiligheidscamera's in